

Cel projektu

Celem tego projektu jest określenie wpływu płynności percepcyjnej oraz płynności wynikającej z pobudzenia sieci semantycznej na powstawanie intuicyjnych sądów. Realizacja tego celu wymaga przeprowadzenia serii badań eksperymentalnych, w których wykorzystamy niezależne manipulacje wpływające na oba rodzaje płynności i zmierzmy, w jaki sposób oddziałują na trafność i pewność intuicyjnych sądów. Podstawową hipotezą przyjętą w tym projekcie jest zatem to, że zarówno płynność percepcyjna, jak i płynność przetwarzania niezależnie wpływają na powstawanie intuicyjnych sądów na temat spójności semantycznej. Określenie siły i kierunku tego wpływu pomoże w wyjaśnieniu niektórych sprzeczności w wynikach poprzednich badań, oraz w konsekwencji, w lepszym zrozumieniu mechanizmów powstawania intuicyjnych sądów.

Badania realizowane w projekcie

Proponowany projekt dotyczy określenia mechanizmów formułowania sądów. Zaplanowane badania koncentrują się na specyficznym rodzaju sądów, jakimi są sądy intuicyjne. W psychologii sformułowano rozróżnienie na sądy intuicyjne (niejawne) oraz sądy jawne. Podstawowa różnica między nimi polega na tym, że sądy intuicyjne powstają relatywnie szybko, przy minimalnym zaangażowaniu zasobów poznawczych, i nie wymagają świadomego dostępu do informacji pamięciowych, czy nawet percepcyjnej. Na przykład, ludzie mają skłonność do spontanicznego, szybkiego i łatwego formułowania ocen i sądów dotyczących nieznanymi osob, a dopiero potem do weryfikacji tych ocen opartej na rozumowaniu na temat cech tej osoby. Taki sposób oceniania nie jest specyficzny dla obiektów społecznych (jednostek i grup), ale również można go zaobserwować dla innych rodzajów bodźców.

Szczególnym przypadkiem intuicyjnie formułowanych sądów są sądy na temat spójności semantycznej. W swoich najbardziej znanych badaniach, Bowers i in. (1990) prezentowali uczestnikom 'zagadki' językowe w postaci tribondów. Tribond to zestaw trzech słów, które mają jedno wspólne skojarzenie (np., silnik – siano – Troja = koń). Zadaniem osób badanych było rozwiązanie tribonda, a jeśli nie znali rozwiązania, ocena tego, czy dany tribond ma rozwiązanie, czy nie. Wyniki pokazały, że tylko w 20% przypadków badani podawali poprawne rozwiązanie. Natomiast, w 80% procentach przypadków byli w stanie poprawnie określić rozwiązywalność tribondów. Innymi słowy, osoby badane poprawnie identyfikowały spójność semantyczną prezentowanych im tribondów, nawet jeśli nie byli w stanie zidentyfikować źródła tej spójności (pojęcia będącego rozwiązaniem).

Powód podjęcia tematyki

Płynność przetwarzania nie jest mechanizmem specyficznym dla sądów o spójności semantycznej, lecz wpływa na inne rodzaje sądów. Z tego względu wyniki uzyskane w tym projekcie będą stanowiły istotny wkład w naszą wiedzę o formułowaniu sądów dotyczących również innych osób (i grup społecznych), nas samych oraz innych rodzajów bodźców. Sądy (również te intuicyjne) stanowią przecież jedną z głównych przesłanek zachowania ludzi, zatem próba zrozumienia i wyjaśnienia zachowań w naturalny sposób odwołuje się do wiedzy na temat formułowania sądów.